

ПРИ-ОБЩЕНА РЕКА

ONE ARCHITECTURE WEEK 2015
Обобщение

1. ВЪВЕДЕНИЕ

ONE ARCHITECTURE WEEK избра през 2015 да се занимае с река Марица и нейната роля в Пловдив. Този избор бе подтикнат от факта, че Марица е забравена от Пловдив. Тя преминава през града абсолютно незабелязана, единственото изключение бидейки моментите, в които се покачват нейните води. Всъщност можем да кажем, че Марица е най-голямото неизползвано публично пространство в Пловдив.

В същото време Марица в Пловдив представлява една много специална среда. Реката е част от мрежата Натура 2000. Също така част от реката попада в една от зоните на Интегрирания план за градско развитие на Пловдив. Не на последно място, както Община Пловдив, така и Фондация Пловдив 2019 вече публично са изразили своите намерения да работят над интегрирането на Марица в Пловдив.

В този контекст фестивалът се опита да привлече внимание към реката, да покаже специфичната и' същност, да информира за проекти за реки от други части на света, да покаже потенциала на речното пространство и да експериментира с функции, които могат да се случват край Марица. Всичко това с намерението да бъде повишено нивото на осъзнаване на ситуацията, както от страна на обществото, така и от страна на професионалистите и политиците.

Под ръководството на Мерве Бедир (Турция / Холандия) фестивалът разви темата ПРИ-ОБЩЕНА РЕКА и заяви, че реката има потенциала да се превърне в ново, отворено за всички социално пространство в Пловдив. Следвайки тази мисъл фестивалът разви широка, но все пак тематична програма. Включи в събитията си професионалисти, студенти, граждани, администратори и медии, както от България, така и от чужбина.

В следващите страници събрахме основните заключения, които бяха направени по време на ONE ARCHITECTURE WEEK 2015. Вярваме, че те имат голямо значение за бъдещото развитие на връзката река-град в Пловдив.

Обобщението е подготвено от Любо Георгиев (директор на ONE ARCHITECTURE WEEK) и Мерве Бедир (куратор на ПРИ-ОБЩЕНА РЕКА). Бихме желали да благодарим на всички, които допринесоха за това събитие.

2. ОСНОВНИ ЗАКЛЮЧЕНИЯ

СИТУАЦИЯТА В МОМЕНТА

- Повечето хора намират реката за опасно и мръсно място, но и смятат, че трябва да се положат усилия за възстановяването на екологичния и баланс
- Марица (дори и в Пловдив) има богата флора и фауна. Това е една от най-силните и отличителни черти на реката и тя трябва да бъде взета под внимание при правенето на планове за Марица
- В миналото е имало важни публични сгради край реката. Марица е заемала значимо място в живота на хората тогава
- Преди век реката е била използвана най-вече от турското население на града. Българите традиционно са нямали отношение към големи водни обекти
- Хората в Пловдив се асоциират повече с тепетата, отколкото с реката
- В известен смисъл реката бива “избягвана” от града: почти няма линии на градския транспорт, които да минават край нея; има само няколко автобусни спирки близо до реката; трудно е човек да се разходи край нея, а камоли да слезе в коритото и; важните сгради в града са разположени далеч от реката. От друга страна човек може да намери разнообразни функции на всеки от двата бряга на реката, което е добра предпоставка за една жива крайречна зона
- Реката не се възприема като градски/местен феномен, ами като национална инфраструктура. Това е състояние, което е създадено целенасочено, започвайки през 50те и е предмет на държавна политика. Основна заслуга за това раздалечаване на Пловдив от Марица е “модернизацията” на речното пространство, т.е. реката започва да се третира като водна инфраструктура, а не като част от градския живот
- Техническото изследване, направено от УАСГ включва няколко изображения, които показват възможен дизайн на речното корито. Тези изображения говорят за една твърде опростена ситуация и ако това е проект, то той има потенциал по-скоро да създаде проблеми, отколкото да реши такива. Освен това представлява опасност от нерационална (загубена) инвестиция

ПРЕПОРЪКИ

- Реката трябва да е отворена към града
- Трябва да се даде възможно най-много физическо пространство на реката: да се разширят зелените зони, да се намали автомобилното движение край нея, включително и чрез затваряна на улици (дори и временно или на принципа на споделеното пространство), да се пренасочи трафикът от бул. Марица към успоредните булеварди по-далеч от реката (създавайки и повече подлези под тях)
- Да се осъзнае и подкрепи природният характер на реката: да се създадат зони недостъпни за хората, но подходящи за диви животни, да се мисли над цялата река като природен резерват, да може човек да каже “ела в Пловдив, за да видиш реката свободна”
- Работата върху интеграцията на една река в градското пространство около нея включва много повече неща от инфраструктурни намеси. За да бъде един такъв проект успешен той трябва да предлага подходящи функции (съгласувани с гражданите); трябва да използва в своя полза екологичните качества, системи и ритъм на реката; трябва да се превърне в проект на много хора и организации, а не само на една институция
- Необходимо е разнообразие на функции край бреговете на реката: да бъдат стимулирани различни дейности, които да привличат хората да се застояват, както и да бъде избягвано създаването на моно-функционална среда. Временни и/или гъвкави дейности трябва също да бъдат взети предвид
- Колкото повече пространството на реката бъде третирано като мащабен проект, воден от властта или бизнеса, толкова повече хората има вероятност да се дистанцират от реката. В една такава ситуация реката се превръща в представително и институционално пространство, вместо в жива част от града
- Да бъдат включени възможно най-много заинтересовани лица и групи: това трябва да е един широко дискутиран и подкрепян проект. Реката ще стане ценна за хората само ако тя стане част от техните навици и спомени
- Важно е да се подпомогне създаването на “речно общество” (по същия начин, по който Мараша или Тракия имат собствено общество и идентичност), за да може реката да се превърне в част от града. В тази общност могат да имат важно участие и училища, детски градини, болници и др.
- Да се акцентира върху мостовете и по такъв начин да се създадат визуално силни и разпознаваеми елементи покрай реката. Строителството на нов мост над Марица има потенциала да се превърне в нов символ на града
- Марица сама по себе си предоставя подходяща и уникална среда за практикуването на спортове. В някои случаи обаче е необходимо изграждането на допълнителна инфраструктура
- Реката, в едно с цялата еко система, която тя носи със себе си, е природно богатство, което може да бъде измерено и финансово. Поради промяната в определени финансови правила в ЕС в скоро време това ще стане реалност и ще има отражение върху начина, по който Марица бива интегрирана в Пловдив
- Има нужда от повече връзки между коритото и бреговете на реката
- (Временни) намеси (като плаж или сцена) имат потенциала (технически, социален и икономически) да съществуват в речното пространство. Те имат

нужда от нарочен персонал, постоянна поддръжка, добри архитектурни качества и много добър маркетинг. Ако всичко това бъде осигурено такива намеси имат потенциала да се превърнат в значителна атракция в Пловдив

- Трябва да се работи и в по-малкия мащаб: места, които на пръв поглед изглеждат изоставени, като старата бензиностанция на Петрол, могат да се превърнат в привлекателни и полезни места.

Подобно обобщение представлява и добър повод за самокритика. Основните недостатъци на ONE ARCHITECTURE WEEK 2015, поне според нас, бяха:

- продължителността на програмата на фестивала бе разтеглена твърде много. Това измори публиката и намали нейното внимание
- програмата бе твърде голяма за нашите човешки ресурси. В резултат имаше моменти на объркване или лошо реализирани елементи от програмата, въпреки, че целия екип даде максималното от себе си
- периодът, избран за провеждането на фестивала бе твърде запълнен с други събития. Септември е месеца с най-много събития в Пловдив. Разбрахме, че е трудно да привлечеш хора на място, което те не посещават (реката), във време, в което се случват множество събития на места, които те често посещават (Главната, Капана и т.н.)
- подценихме контекста, в който се реализира проекта Плажът на Марица. Очевидна е констатацията, че не беше докрай разбрана неговата цел да провокира дискусия за бъдещото използване на реката. За това спомогнаха не малко публикации в контекста на предизборната кампания в града, защото проектът беше използван за политически атаки.

За да разберете как стигнахме до тези заключения ви каним да прочетете в следващите страници подробните обяснения за събитията от фестивала.

Позициите и заключенията в това обобщение отразяват единствено мнението на ONE ARCHITECTURE WEEK и участниците в програмата, когато става въпрос за определено събитие от програмата. Настоящото обобщение не може да се приема като мнение на организациите, подкрепили фестивала.

3. СТАТИСТИКА

Фестивалът бе посетен от над 15 000 души. Разпределени по тип събития, броят на посетителите беше:

- Намеси- над 10 000
- Разговори - 320
- Изложби - 4 200
- Акции - 560
- Детска програма - 50

За това издание на фестивала работихме заедно с:

- 20 местни организации (различни НПО в сферата на екологията, спорта и историята; общини; общински фирми; архитектурни групи)
- 25 национални организации (министерства, специализирани медии, посолства)
- 5 международни организации (фондове и партньори съдържание)

За повече детайли: <http://edno.bg/one-architecture-week-2015/partnyori>

В програмата на фестивала имаше над 60 събития, много от които включваха многобройни участници. Общият брой на авторите, допринесли за програмата на ПРИ-ОБЩЕНА РЕКА надхвърли 100. Около:

- 40 от тях бяха от България
- 60 участника от 24 държави се включиха в програмата

Повече информация за елементите на програмата можете да видите на:

http://issuu.com/edno_magazine/docs/book_onearchitectureweek2015_webver/5?e=2713596/15080194

4. ОТРАЗЯВАНЕ

ПРИ-ОБЩЕНА РЕКА успя да привлече широко медийно отразяване, както на местно, така и на национално ниво, а в някои случаи дори и в международни медии.

Събитието бе обсъдено в:

- 36 радио и ТВ участия
- 472 онлайн публикации
- 36 публикации в преса
- 439 споменавания в социални медии

Можете да добиете представа за фестивала от следното общо видео (създадено от Алма Матер ТВ):

<https://www.youtube.com/watch?v=koGN7SZujnI>

Видеа с участници и гости на фестивала могат да бъдат видени тук:

<https://drive.google.com/folderview?id=0B37toAQs0fvMMXRkV01oNkN0SEU&usp=sharing>

Въздушните заснемания бяха любезно направени от SkyViewU Plovdiv

<http://skyviewu.com>:

<https://drive.google.com/folderview?id=0B37toAQs0fvMRkJScUpSc2RMMGM&usp=sharing>

Снимки от фестивала (задължително споменавайте Лина Кривошиева / The Plovdiv Project в случай, че ги използвате):

<https://drive.google.com/open?id=0B37toAQs0fvMX21wa3BkZC1NQjA>

Фестивалът успя да осъществи една от основните си цели, да привлече вниманието на гражданите, на медиите и на политиките към Марица. Това се случи не само на местно, но и на национално и дори интернационално ниво. Освен това основната дума на фестивала, “приобщаване” влезе в устата на пловдивските медии и политици.

5. СЪДЪРЖАНИЕ

ONE ARCHITECTURE WEEK съществува от 2008 и се разраства с всяка изминала година. Фестивалната програма е структурирана в модули, които се повтарят всяка година. През 2015 фестивалът реализира най-голямата по обем програма от своето създаване.

Имаше:

- 8 изложби
- 18 акции: обиколки, прожекции, работилници
- 18 разговора: лекции, дебати, презентации
- 9 намеси
- 8 събития за деца

Следващите страници описват дейностите, които се случиха по време на фестивала, както и заключенията или резултатите от тях.

5.1. Изложби

ПРИ-ОБЩЕНА РЕКА

Основната изложба на фестивала продължи 10 дена и целеше да покаже многото страни, които съдържа темата. Изложбата се състоеше от:

- проучване на състоянието на физическата среда и социални навици край Марица. Проучването бе водено от директора и куратора на фестивала и бе осъществено от студенти по Архитектура, Урбанизъм и Ландшафтна архитектура от 3 различни български университета. Проучването стигна до няколко заключения. Например това, че в известен смисъл градът избягва реката: почти няма линии на градския транспорт, които да минават край нея; има само няколко автобусни спирки близо до реката; трудно е човек да се разходи край нея, а камоли да слезе до в коритото и; важните сгради в града са разположени далеч от реката. От друга страна човек може да намери разнообразни функции на всеки от двата бряга на реката, което е добра предпоставка за една жива крайречна зона. Цените на недвижимите имоти в Кършияка са сравними с тези в идеалния център на града. Също бе открито, че има крайречни квартали, които въобще не фигурират в обявите за недвижими имоти, например Столипиново. Студентите откриха, че има концентрация на високи сгради на северния бряг на Марица. Също и че е трудно да се върви край реката: настилките са често строшени или липсващи, почти няма пейки, уличното осветление е малко и мостовете създават преграда. Материалите от това проучване са достъпни при изразено желание.
- студентите също така организираха анонимна анкета, в която бяха интервюирани 160 души (повечето от които между 18 и 34 години). Повечето запитани споделяха, че свързват Марица основно с идеята за природа, както и че я виждат като един от символите на Пловдив. В същото време повечето хора смятат, че реката е опасна и мръсна, но и са на мнение, че трябва да бъде възстановено нейното екологично равновесие. Пълните резултати са видими тук:

<https://drive.google.com/file/d/0B-pdo4CVePfyNm42Z0ZWS1dPODg/view?usp=sharing>

- колекция от нереализирани проекти за бреговете на Марица, които показаха, че през 70те и 80те е имало планове за строителството на значими публични сгради край Марица. Само някои от предложените проекти (Гребната база, Новотела и Водната палата) биват реализирани, докато някои от по-мощабните (Съдебна палата, Опера и офис център) остават само на чертеж
- колекция от исторически снимки, които показват, че някога реката е имала много по-голямо значение за пловдивчани. Марица е била ползвана за търговия, за развлечение, за спорт и за семейни срещи. И не само това. Реката е била в менталните карти на пловдивчани и е изчезнала от там. Основна "заслуга" за това има модернизацията на речното пространство, т.е. реката започва да се третира като инфраструктура, а не като част от града
- проучване на корекциите на речното корито, което показва, че старото (некоригираното) корито на Марица е било много по-широко и че край него са били разположени важни публични сгради, някои от които все още са на мястото си
- колекция на стари чертежи и описания на мостовете, които са пресичали Марица, както и реките, вливащи се в нея
- подбор на съвременни проекти и проучвания за интеграцията на различни реки с техните градове, на различни места по света. Тези проекти показаха, че да работиш над такава интеграция значи много повече от инфраструктурни намеси. За да бъде един проект успешен, то той трябва да предлага адекватни функции (обсъдени с гражданите), да ползва природните дадености и да бъде проект с повече участници
- подбор от книги и текстове, които описват живота край реки в различни страни
- илюстрация на важността и ролята, които реките имат в други градове: Рейн в Северозападна Европа, Тигър и Ефрат в Ирак, Мисисипи в САЩ и т.н.
- кратък филм, показващ ролята на Марица като смъртоносна река между Гърция и Турция
- подбор от истории/разкази (аудио и видео) за Марица в Пловдив
- Речна експедиция: в деня на Пловдив организирахме експедиция край реката, по време на която вървахме до където можем да стигнем, избирайки растения, камъни, материали. Целта ни бе да съберем и споделим знание за тази аспекти на реката, както и за историите и значенията, които хората им предават. Тези предмети бяха групирани в Речна библиотека в изложбата
- инсталация, която позволява на посетителите да се "гмурнат" в реката и да видят как изглежда тя под вода. Тази видео инсталация бе вдъхновена от факта, че реката не се използва от никого, освен от рибари и понякога Роми
- Разговорите за реката (разказани по-надолу в Обобщението) бяха планирани като част от изложбата, но поради липса на време не бяха реализирани по този начин

ДО ЕВРОПА И НАЗАД

Беше изложба, която показва дипломни проекти на български студенти, които са завършили в университети извън страната, но които са избрали за тема на дипломния си проект тема, свързана с България. Автор и координатор на изложбата бе Мария Барбудова. Състоеше се от 14 проекта и 22 макета от 4 европейски града. Изложбата

бе показана в Кино Космос, продължи 10 дена и бе една от най-посетените по време на фестивала. В момента подготвяме показването и' в София през 2016. Изложбата показва, че много млади хора, учещи извън България, имат отношение и желание за работа в средата на българските градове.

ТРАКИЯ, ПРЕДИ И СЕГА

Показа проучване на промените, които са настъпили в панелния квартал Тракия през 40те години след неговото построяване. Проучването бе базирано на работата на Меган Лунеберг в нейния проект "Всеки ден Тракия" (<http://meganlueneburg.com/category/everyday-trakiya/>). Също така това бе един вид въведение в темата за следващата година: гражданското участие в създаването на градовете. Изложбата бе показана в Кметство Тракия и продължи 15 дни.

ПЛАЖЪТ В МАДРИД

Показа фотографии на испанеца Роберто Вилалон Вара. Фотографиите разкриват начина, по който обикновените хора ползват наскоро завършен парк край реката в Мадрид. Снимките бяха изложени в Градската художествена галерия и продължи 10 дена.

АТЛАС НА ИРЛАНДСКИТЕ ИСТОРИЧЕСКИ ГРАДОВЕ

Показа историческата връзка между 4 различни ирландски града и техните реки. Изложбата бе показана в Градската художествена галерия и продължи 10 дена.

ПОЛСКА АРХИТЕКТУРА

Показа примери на съвременна полска архитектура. Изложбата бе показана в галерията на ЕДНО и продължи 10 дена. По-късно бе показана и в Полския институт в София.

АДАТА

Беше изложба на фотографа Яна Лозева. Тя бе събрала моменти от живота на остров Адата с намерението да покаже специфичната атмосфера на това място. Изложбата бе показана в Галерия Ластиси и продължи 20 дена.

УЛИЧНА ИЗЛОЖБА

Показа акценти от фестивала на пана, поставени на Главната улица в Пловдив. Изложбата помогна посланието на фестивала да достигне до по-широка публика.

5.2. Акции

МАЙСТОРСКИ КЛАС ПО ГРАДОУСТРОЙСТВО (работилница с покани)

Това събитие целеше да създаде плодотворна среда за високо-професионален диалог, в който да бъдат обсъдени конкретни градоустройствени и архитектурни планове за Марица в Пловдив. Участниците в тази работилница бях подбрани чрез покана. Те включваха Рита Юстесен (ръководител на отдел Архитектура в Bu&Navn, общинската агенция за градско развитие на Копенхаген), Яндирк Хукстра (съветник по териториално планиране на провинция Северна Холандия), Веселина Троева (директор на Националният център за териториално развитие), Белин Моллов (ръководител на една от големите градоустройствени бюра в България и бивш зам.-министър в МРРБ), Виктор Бузев (главен архитект на Варна) и Мартин Христов (председател на КАБ-Варна). Със съжаление бе отчетено отсъствието на представители на Община Пловдив.

В продължение на половин ден участниците обсъдиха възможни нови (и алтернативни) стъпки за развитието на бреговете на Марица. Дискусията бе базирана на намеренията, заявени от Община Пловдив през общинския сайт за проекти:

<http://projects.plovdiv.bg/maritza/>

Основавайки се на опита се, участниците в майсторския клас предложиха следните мерки:

- да бъде дадено максимално физическо пространство на реката: разширявайки селените площи от двете страни на коритото, намалявайки автомобилното движение, затваряйки улици (дори и временно или на принципа “споделено пространство”), насочвайки основният трафик към булевардите, които са по-далеч от реката (изграждайки също и повече подлези под тях)
- пространството да бъде третирано като едно цяло: не бива да се говори за “водно пространство” или за “инфраструктурно пространство”, ами за едно цяло “речно пространство”
- да бъде създаден не само план за инфраструктурата, ами и план с функционално програмиране

- да бъде отделено внимание на разнообразието във функциите, които да бъдат създадени край двата бряга: да бъдат стимулирани различните съществуващи функции да останат и развият, както и да бъде избягвано създаването на моно-функционални ситуации; трябва да бъдат взети предвид и временни и/или гъвкави функции
- да бъдат проучени съществуващите функции край реката и да бъде развит план за действие, базиран върху тях
- да бъде осигурена сигурна среда в случай на високи води
- да бъдат създадени различни речни тераси, които да поемат различни нива на заливане; те биха способствали различни употреби на речното корито
- да бъдат взети под внимание дори и драстични промени в стените на речното корито, позволявайки на реката да бъде отново по-широка и стимулирайки по този начин контакта между града и природата
- да бъдат създадени повече връзки между брегът и коритото, достъпът до което фактически е безопасен през по-голямата част от годината
- да бъде осъзнат и подкрепен природният характер на реката: създавайки дивизони, забранени за човешки достъп, които да са удачни за див животни; да бъде третирана цялата река като природен резерват, "ела в Пловдив, за да видиш свободна река"
- да бъдат включени възможно най-много групи в дискусията за бъдещето на реката; това трябва да се превърне в един широко обсъждан и подкрепян проект, за да бъде успешен

Изображението, показано на общинският сайт

(http://www.plovdiv.bg/wp-content/uploads/2014/11/Hydraulics_Marica_PDF.rar) бе счтено от участниците за твърде опростено и за криещо опасност да доведе до повече проблеми, отколкото би решило. Бе казано, че ако проектът бъде реализиран в предложената форма то има голям риск за "пари хвърлени на вятъра". Бе също казано, че по принцип е изключително скъпо да бъде възвърнат природният характер на една зона.

При проявен интерес могат да бъдат изпратени скици от майсторския клас.

АЛТЕРНАТИВЕН УРБАНИЗЪМ (работилница със записване)

Тази работилница бе водена от Левенте Поляк, градски изследовател, базиран между Рим и Будапеща, който в работата си се фокусира върху алтернативни методи за създаване и поддръжка на публични пространства. В Пловдив Левенте и групата на работилницата се съсредоточи над възможни сценарии за развитие на Кино Космос. Участници в работилницата бяха хора с различни професионални интереси, включително и Колектив Кино Космос (група млади хора от Пловдив, които в момента поддържат сградата на киното).

Участниците изброиха списък с предимствата на сградата:

- добре видима и лесно достижима локация
- известна локация
- емоционална стойност за местната общност

- близост до други културни институции
- архитектурна стойност на сградата (Български Модернизъм), която може да доведе до нейното включване в списък на защитени сгради
- разнообразие от пространства
- бъдещата реконструкция на сградата може да бъде използвана сама по себе си и като образователен проект
- плосък покрив, който може да бъде ползван за тераса

както и нейните недостатъци:

- липса на места за паркиране
- отоплението на сградата е предизвикателство, разходите за поддръжка са високи
- залата е може би твърде голяма за днешните нужди и поддръжката и може да бъде също предизвикателство
- спешна нужда от ремонт
- липса на визия за развитие
- бавна комуникация и взаимодействие с местната администрация
- близост до жилища (шум)

Други важни заключения бяха, че за да може сградата да се развие като значим, но и независим културен център има нужда от комбинирането на функции, които не са рентабилни с такива, които носят печалба. Участниците направиха списък с функции, за които може да бъде използвано пространството:

- изложби
- споделено работно пространство (co-working)
- конференции и корпоративни събития
- тим билдинг
- представления (театър, музика, танц)
- големи събития
- покрит или външен пазар
- бар/кафене
- образователно пространство
- място за репетиции и продукция
- декор за снимки

Също така бе скициран план за действие, който включва следните стъпки:

- да бъде направено дългосрочно споразумение с Общината
- да бъде развита визия за мястото, включително и бизнес план и система за събиране на пари
- да бъде създадена партньорска мрежа
- да бъде създадена правна основа
- да бъде направена структура за управлението на сградата
- да бъде оценено техническото състояние на сградата
- необходим е комуникационен план
- да се изработи архитектурен проект, отговарящ на избраните функции

По-подробно описание на работилницата може да бъде видяно тук:
<https://drive.google.com/open?id=0B37toAQs0fvMZFc0R3dHTUxIYXM>

ЗЕЛЕНО АВЕНЮ (работилница със записване)

Тази работилница бе водена от Васил Кайков, ръководител проекти в парижкия офис Вилмоте. Участници в работилницата бяха студенти от различно факултети, както от България, така и от чужбина. Целта беше да се проучат възможни нови функции на речното пространство, погледнато от гледната точка на архитект. Както предполага заглавието, работилницата разглежда Марица като “зеленото авеню” на Пловдив.

Едно от основните наблюдения, които бяха направени по време на работилницата, бе че мостовете над Марица имат ясно изразен профил и идентичност. Участниците заключиха, че да се акцентира върху тази идентичност, за да бъде създадена една по-разпознаваема среда край реката.

Отделно от това, по време на работилницата бяха предложени различни намеси край реката, които да стимулират присъствието на хора там: плаващи платформи, градини, градска мебел и т.н.

В повече подробности можете да разберете за работилницата тук:
<https://drive.google.com/open?id=0B37toAQs0fvMVDZXaC1qWVVSv0E>

ПО-МОСТА (работилница със записване)

Тази работилница бе вдъхновена от настоящите планове на Община Пловдив да построи нов мост над Марица. Целта на работилницата, организирана от Пловдивските камара и съюз на архитектите беше да покаже различни идеи за нов мост, за да предизвика общественото мнение по въпроса. Работилницата продължи 4 дена, произведе 11 проекта и резултатите бяха изложени на Главната улица.

Едно от основните заключения на това събитие е, че нов мост на Марица има потенциала да се превърне в нов символ на града. За повече информация:
<http://plener.kab-plovdiv.com>

ИДЕАЛНИЯТ КОНКУРС (отворена работилница)

След 1989 България прави опити да догони други европейски общества в много аспекти, един от които е организацията, провеждането и реализацията на архитектурни конкурси. Има няколко проблема, които изглежда биват повтаряни при провеждането на всеки конкурс от 1989 до сега. А именно липсата на ясни правила, които да регулират конкурса; страхът, който местните власти имат от конкурсите; трикове с бюджетите, които имат за цел да “доставят” поръчката при определени под-изпълнители, а дори понякога и политически фигури.

Тази работилница целеше да анализира ситуацията в България относно организацията, провеждането и реализацията на архитектурни конкурси, както и да събере мнение от различни заинтересовани страни. Първата част на работилницата се състоеше от представянето на примери от минали конкурси, докато втората бе

ролева игра, в която участниците (повече от 30) се разделиха на два отбора: община/държава и архитекти/урбанисти.

Идеята бе участниците да анализират минали архитектурни конкурси в България и да идентифицират местата в този процес, които имат нужда от особено внимание:

- дву-степенен конкурс (и журиране на етапи) биха позволили по-добър контрол върху резултатите и да осигурят ефикасно ползване на времето на проектанта
- платено участие: конкурси отворени към подбрани архитекти и офиси, които са показали висок стандарт в работата си
- време: има натоварени и спокойни периоди през годината в графика на архитектите и сроковете на конкурсите е добре да се съобразяват с това
- квалификация: участниците трябва да могат да докажат способност
- определени ограничения за участие: опит, реализирани проекти и т.н.
- отделяне на архитектурните конкурси от инженеринга
- подкрепа за равен достъп на български и чуждестранни архитекти
- да бъдат осигурени авторските права на предложенията

РАЗГОВОРИ ЗА РЕКАТА (проучване)

Като подготовка на фестивала, организирахме три публични дискусии на теми, свързани с реката. В три поредни вечери говорихме за природа, принадлежност и история на публичните пространства. Разговорите бяха неформална дискусия за всяка от тези теми и тяхната цел бе да проучи мненията на обикновените граждани за функционирането на реката и възможните начини за нейното приобщаване към градския живот. Това са основните заключения, до които стигнахме в тези разговори:

Природа

Трябва ли да оставим природата сама на себе си; какво е правилното отношение към една природна среда, обградена от град; възможно ли е да бъде съчетано градското развитие със защитата на природата?

- реката трябва да е в състояние, възможно най-близко до природното и'
- по принцип реката трябва да е отворена към града
- за процеса на отичане на водата е добре, ако течението бива забавяно
- да бъдат създадени образователни програми за децата и да бъдат направени зелени пътеки
- реката като вид зелен коридор
- създайте парк, ако има парк ще има по-малко боклук

Принадлежност

Какво ни е позволено да правим край реката, кой ни го позволява, кои зони са достъпни за граждани, на кого е мястото?

- пловдивчани се свързват повече с тепетата, отколкото с реката
- реката не се възприема като местно пространство, ами като национална инфраструктура; това е състояние, което се е развило най-вече през последните 50 години и е било обект на държавна политика

- реката ще стане ценна за хората само ако се превърне в част от техните навици и спомени
- всъщност няма подходящи места за наблюдение на реката
- в много случаи от света има директен достъп до реката; това е била някога и ситуацията в Пловдив, както може да се види от старите снимки
- няма местна общност, която да се интересува или да се грижи за реката
- северният бряг изглежда по-поддържан и има дори и малък парк
- в сегашната ситуация реката е отделена от града, няма места за социализация
- хората приемат Марица като мръсно и опасно място, реката е маргинализирана
- кварталната гордост е традиция в Пловдив, но няма група хора, които да се асоциират с реката
- добра организация и стабилен елемент край реката биха привлекли хора; една постоянна сцена например

(История на) публичните пространства: какво са правили хората в миналото край реката; какво биха могли да правят в бъдеще?

- реката е била използвана за отмор и забавление, докато днес хората странят от нея
- имало е важни обществени сгради край реката
- основно турците са ползвали реката; традиционно българите нямат отношение към големи водни обекти
- характера на кварталите край реката е бил много по-видим и е имало съперничество по между им

УПРАВЛЕНИЕ НА РЕКИТЕ (работилница)

Тази среща събра на едно място професионалисти от различни организации, които имат отношение към Марица. Имаше представители на различни НПО, държавни регулативни органи, общини и хидро-инженери. Тази разностранна група обсъди сегашното състояние на реката и предизвикателствата пред нейното управление. Това бе една рядка среща и представляваше един от малкото пъти, в които група в такъв състав се среща.

ФАКУЛТЕТ В СТОЛИПИНОВО (работилница)

“Факултет” е поредица от 4 срещи в 4 дена, организирана от базираната в Холандия артистка Жане ван Хейсвайк. В тези срещи тя се фокусира върху тема от социалната проблематика и организира акции, които целят да проучат контекста на проблема.

В случая с Пловдив поканихме Жане да работи в Столипиново. Подпомогната от група български студенти и млади хора, и подкрепена от местна НПО тя събра екип от ромски момчета. С тях тя разви песен, която разкрива личното им неудоволетвореност относно тяхната позиция в обществото. Момчетата изпълняваха песента в 4 последователни дни, всеки път приближавайки се към центъра на Пловдив.

В това събитие пролича жаждата за контакт с по-широкия свят, която имат тези ромски деца. Не само им липсват възможности за такъв контакт, но и често стават жертва на стереотипи, както сред ромската общност, така и сред българското общество.

Планира се проекта да бъде продължен от българските студенти, включили се в него, с цел да бъдат създадени възможности за контакт между хората в и извън Столипиново.

ОБИКОЛКИ НА ОСНОВНАТА ИЗЛОЖБА (обиколка)

За да бъде подпомогнато разпространението на информацията, включена в нашата основна изложба, организирахме две обиколки сред експонатите. Една от тях бе водена от куратора на фестивала, Мерве Бедир, а другата от присъстващите автори, включени в изложбата. Обиколките се доказаха като много информативни и позволиха рядък контакт между публика и гости.

КАРТА НА СТАРОТО КОРИТО & ИСТОРИИ ОТ МАРИЦА (обиколка)

С тази обиколка запознахме публиката си с важните обществени сгради, които някога са давали облика на бреговете на Марица. Обиколката бе водена от Мимо Райчев, един от най-добре подготвените местни историци. Той разказа не само истории за връзката река-град в миналото, но и много човешки митове и легенди за реката. Това показва на участниците в обиколката, че в миналото Марица е имало много по-голямо значение за Пловдив, отколкото има днес.

НАБЛЮДЕНИЕ НА ПТИЦИ (обиколка)

С подкрепата на нашите партньори от Зелени Балкани посетителите на фестивала имаха възможност да открият, че Марица, дори и в градска среда, е дом на много птици и други животни (като прилепи и видри). И не само това. Оказва се, че птиците намират убежище от ловците точно в градската част на реката.

ФИЛМОВА ПРОГРАМА (прожекции)

Филмовата програма се състоеше от различни филми, в които биват третираны теми като връзката река-град, общности, спорт и др.

СПОРТНА ПРОГРАМА (акция)

Спортната програма бе развита заедно с партньорите ни от БГ Бъди Активен, организатори на Move Week в цяла България. Заедно с тях проведохме спортни активности край реката. Те включваха различни видове спорт и бяха насочени към различни възрастови групи. Акцията показва, че Марица е уникална и подходяща среда за практикуване на спорт, като в някои случаи наличието на спортна инфраструктура би подпомогнало това.

ПРОМЕНЛИВАТА МАРИЦА (проучване)

Това проучване бе започнато от Мерве Бедир (куратор на фестивала) и Марина Отеро (куратор на Архитектурното триенале в Осло през 2016) и е свързано с темата за принадлежност, която е основна за следващото издание на Триеналето. Бяха проучени условията, при които бежанците пътуват към Европа. Фокусът падна върху социалните и пространствени връзки, характеризиращи техния път, както и чувството за принадлежност, което бежанците развиват към различните места. Резултатите ще бъдат показани в програмата на Триеналето в Осло.

5.3. Разговори

ПЕЙТЪР ВЕЙНСТРА (форум)

Представи работата на своя офис (Лола ландшафтна архитектура) и в по-широк мащаб средата, в която работят ландшафтните архитекти в Холандия. Фокусира се върху наскоро публикуваната авторска книга “Холандски диги” и обясни в подробности някои от проектите на Лола, които се занимават с реки и крайречни зони. Пейтър бе въввлечен в разговор с публиката след края на лекцията си.

ЯНДИРК ХУКСТРА (форум)

Говори за едро-мащабното пространствено планиране на Холандия, за начина, по който страната управлява водите си и за различните начини, по които проектантите като него работят в сложни и постоянно променящи се условия.

РИТА ЮТЕСЕН (форум)

Разказа за опита на Копенхаген във възраждането на изоставени градски зони, наблягайки над край-речните пространства. Показа примери за въвличане на различни участници в този процес, както и специфичната логика, с която работи нейният екип в Копенхаген.

КЛЕМАН БЛАНШЕ (форум)

Клеман, френски архитект с широк международен опит, бе проучил предварително градската среда на Пловдив и взе участие във фестивала с една много контекстуално-чувствителна лекция. В нея той говори за собствени проекти, които имат отношение за връзката Марица-Пловдив. В последствие Клеман задълбочи наблюденията си за важноста на историята в градската среда, постоянно правейки референция към средата в Пловдив.

МЕЙСЪН УАЙТ (форум)

Представи работата на своето канадско бюро “Латерал офис”. В своите проекти Мейсън често работи над ситуации, в които водата има важно значение. Често в екстремни социални или климатични условия.

ЯН ЕДЛЕР (форум)

Говори за проектите на Риалитис Юнайтед, офис базиран в Берлин, който Ян е съосновал. Той се фокусира нарочно върху проекти, в които се работи над реки, а основният акцент падна върху Флусбад, предложението на неговия офис за преустрояването на част от река Шпрее в Берлин в басейн. Лекцията на Ян беше полезна и в частта си, в която той разказа за противоречията, които смел проект като Флусбад може да предизвика. Лекцията му провокира въпроси от страна на публиката.

АДАМ ГЕБРИАН (презентация)

Представи работата си като активист в Чехия. Адам говори за това как да си проектиращ архитект не е достатъчно, за да можеш да повлияеш на света, в който живееш. Именно заради това той е подел много инициативи, всички от които са били насочени към събуждане на общественото внимание към значението на качеството и важността на публичното пространство. Адам разказа по много непринуден начин за предизвикателствата, пред които е изправена архитектурата и градското планиране в Прага и други чешки градове. Със своята лекция той стимулира публиката да вземе активно и отговорно отношение към градската среда.

МАРИНА ОТЕРО ВЕРЗИЕР (презентация)

Разказа за най-важните въпроси, които ще бъдат дискутирани по време на Триеналето за архитектура в Осло, чийто основен куратор е тя. Сред тях са промените, които скорошната миграция към Норвегия носи за градовете там. Разказа за различният начин на използване на публичното пространство и сградите. След края на презентацията публиката се включи с въпроси към Марина. На следващия ден Марина замина за българо-турската граница, където прекара известно време сред имигранти, целящи да стигнат до северните страни.

ONE ARCHITECTURE WEEK 2016 (презентация)

Темата на фестивала за следващата година бе представена от кураторите, студио Базар от Букурещ. Двамата основатели на студиото представиха техния опит в работата сред панелните квартали на Румъния.

НОВА БИБЛИОТЕКА ЗА ВАРНА (презентация)

Презентацията бе направена от Виктор Бузев, главен архитект на Варна. Целта и' бе да популяризира конкурса за нова градска библиотека във Варна.

АКТИВНО ОБЩЕСТВО (дебат)

Този дебат целеше да събере на едно място различни групи, които участват активно в дискусиата за градската среда. Участниците включваха Спаси София, Фабрика за идеи и Група град. Модератор беше Христо Станкушев от кураторския екип на ONE ARCHITECTURE WEEK 2014. Участниците говориха за собствения си опит и обсъдиха връзката между активизъм и власт в градската среда. Споделено беше недоверието им към местната и държавната власти.

РЕЧНАТА ГРАДИНА (дебат)

Дискусията включваше участници от няколко страни: България, Турция и Холандия. Фокусът падна върху проекти, които целят да направят интересно градското земеделие сред гражданите. Участниците споделиха опита си от различни градове и говориха за добър и лош опит при създаването на градски градини. Градината, създадена от ONE ARCHITECTURE WEEK край Марица също беше обсъдена. Заключениета в този дебат минаха отвъд вече известните ползи от градското земеделие (биоразнообразие, подобро качество на живот, по-интензивен социален контакт, и т.н.). Всички презентатори се съгласиха, че най-голямото предизвикателство пред такива инициативи е привличането и поддържането на ефективна и функционираща група хора. Убеждаването на властите в ползите от градското земеделие бе също едно от предизвикателствата, които всички определиха като основно.

ИКОНОМИКАТА НА РЕКАТА (дебат)

В този дебат бе дискутиран вече класическият антагонизъм защита на природата срещу икономическо развитие. Тази тема е важна в контекста на намеренията на Община Пловдив да инвестира в преустройството на коритото на Марица. Участници в дебата бяха Юлия Григорова от WWF и Васил Златев от Фондация Бауързакс. Бяха представени много примери от света на икономическата теория, международни правни практики и ежедневни примери. Стана ясно, че в сегашната законова рамка, идваща от ЕС, идеята, че икономическото развитие изисква негативни последици за природата, става все по-несъстоятелна. Бе въведено понятието за природни блага и услуги. Реката, с природата, която носи със себе си, е една такава природна услуга. Бе изказано мнение, че този начин на мислене ще бъде все по-широко възприеман и че това най-вероятно ще има ефект върху начина, по който ще се случи интегрирането на реката в Пловдив.

БАЛКАНСКИ СИНДРОМ? (дебат)

В този дебат бе обсъден въпросът дали има общо, балканско, отношение към реките в градска среда. Бяха представени примери от няколко балкански града: Скопие, Тирана, Белград, Букурещ и Сараево. Презентатори от всеки от тези градове (Любича Славкович, Армина Пилав, Калудиу Форгачи, Елван Дайко и Оливер Илиевски) показаха проекти и инициативи, които работят над връзката река-град. И наистина бяха открити прилики. Колкото повече едно речно пространство става част от мащабен, държавен или частен, проект, толкова повече гражданите се разграничават от него и толкова повече мястото става по-скоро представително и институционално, отколкото жива част от града.

КУЛТУРНА СТОЛИЦА И ГРАДСКО РАЗВИТИЕ (дебат)

Този дебат целеше да бъдат сравнени амбициите, които двете европейски столици на културата за 2019 имат относно влиянието на титлата върху градската им среда. Участници в дебата бяха Росела Тарантино от Матера и Валери Кьорлински от Пловдив, а модератор бе Филип Дитахмайр. Ние ще продължим да каним Община Пловдив в такива събития, въпреки че очаквахме по-сериозна участие в този дебат от тяхна страна.

В дебата двамата представители потвърдиха принципите, залегнали и в двете кандидатури, че по-голямата част от бюджета ще бъде употребен за развитието на човешкия потенциал, а по-малка част за инфраструктура. В този смисъл може да бъде казано, че няма да има големи промени в градската среда и на двата града като последствие от събитията през 2019.

Основна тема в дебата се превърна участието на гражданите. И двамата представители заявиха, че всеки от градовете ще търси постоянен контакт с гражданите си, не само когато ще е необходимо да бъде привлечена публика, ами и по време на подготовката на програмите. Росела Тарантино даде по-конкретни примери за привличането на гражданите на Матера, където много от решенията за програмата през 2019 биват взимани с активно гражданско участие.

ОБЩНОСТИ И ПРИОБЩАВАНЕ (дебат)

Това събитие се фокусира върху практики, които целят създаването и развитието на общности. Участниците от различни страни (Египет, България, Япония, Холандия и Испания) представихте своя местен контекст, добър и лош опит и като цяло мотивацията си за това да работят за събирането на хора. Този дебат бе значим в контекста на амбицията на фестивала да представи Марица като общо пространство, което е удобно и отворено за всички.

ГРАДОВЕТЕ НА МАРИЦА (дебат)

Този разговор включи участници от някои от най-големите градове край Марица: Пазарджик, Свиленград и Дедеагач (Александрополис). За съжаление представителят на Одрин нямаше възможност да присъства, а представители на Пловдив нямаше, въпреки потвърденото участие. Дебатът бе полезен по различни причини. От една страна те обмениха опит за това как реката бива използвана във всеки един от градовете. А от друга откриха митове и факти за реката, които не познаваха. Общо беше заключението, че в повечето градове реката е изгубила ролята си на общо пространство и не е вече място, с което хората се асоциират.

5.4. Намеси

ПЛАЖЪТ

Плажът с бар и два басейна беше най-голямата намеса на фестивала за тази година. Той бе реализиран на южният бряг на Марица, между мостовете на Панаира и Герджика. Продължи два месеца, август и септември. Тази намеса не бе толкова успешна, колкото очаквахме и изглежда имаше много грешни представи за намесата от страна на някои граждани и медии в Пловдив. Необходимо е разяснение.

Плажът бе създаден, организиран и изпълнен без помощ от страна на Общината. Както съдържанието му, така и реализацията му бяха независими от местната власт, нещо което е валидно за всички намеси на ONE ARCHITECTURE WEEK. Да бъде представян Плажът като общински проект, както се случи на няколко пъти, е меко казано грешно. Намесите на нашия фестивал се осъществяват благодарение на подкрепата на личности, фирми, посолства и чуждестранни посолства. За тяхната реализация не се харчат парите на данъкоплатеца.

Важно е също така да се каже защо ONE ARCHITECTURE WEEK създава такива намеси. Една от целите на фестивалът е да допринесе към места, важни за Пловдив. Изборът на такива места е свързан с официално обявените планове за градско развитие на Община Пловдив. Целта на намесите, които ONE ARCHITECTURE WEEK фестивалът реализира е да бъдат тествани модели за тези места, преди в тях да бъдат инвестирани обществени пари. На кратко, фестивалът работи и като тестова среда за идеи за градско развитие, преди в това развитие да бъде инвестиран публичен ресурс.

В този смисъл намесите на фестивала не целят да бъдат завършени, финални и пълни решения. А точно обратното. Те са замислени като тест, дискусия, предложение. Веднъж видени и изпробвани от гражданите, местната администрация и политиките те могат да послужат като основа за вземането на решения за развитието на съответното място.

В случаят с Плажът, намесата се оказа доста противоречива. Някои осмяха въобще идеята за плаж на Марица, други не харесаха естетиката на предложението, трети забелязаха Плажът без да формират мнение за него, а имаше и такива, които го харесаха много. В повечето от дните Плажът се представяше по-зле от очакваното, но имаше и моменти, в които на него се събираха много хора. Тези моменти бяха най-вече в моментите когато на мястото имаше специална програма и това е важно наблюдение, което трябва да бъде взето под внимание, мислейки за преустройството на речното корито.

Имаше какво да се желае относно организацията на пространството. Разделянето на барът от басейните не бе идеалното решение. Но то бе взето умишлено, тъй като брегът на реката (на който бе разположен барът) е общинска собственост и всички въпроси относно разрешителни и такси бяха ясни и постижими. Коритото на реката (където пък бяха басейните) е държавна собственост и процедурата по реализирането на бар там не бяха ясни. Това е важен фактор, който трябва да бъде взет под внимание ако има желание за продължаване на инициативата.

Едно от основните предизвикателства пред Плажът бяха комарите. Дори и след пръскане те бяха там и това пропъди много хора. Това е проблем, който трябва да бъде сериозно засегнат, когато се мисли за функции край реката.

Важно е също да се отбележи, че реализацията на намесата не навреди на никакви животни, нито пък повреди основна растителност. Най-същественото действие, което беше правено бе да се коси тревата, три пъти за два месеца. Препаратите, използвани за филтриране на водата на басейните бяха безвредни за реката и като цяло в намесата не бяха използвани никакви химикали. От друга страна боклукът събран преди откриването бе повече от този, събран след закриването. Всичко това ни води до извода, че с подходяща организация една такава инициатива може да съществува в речното пространство без това да навреди на природата.

В заключение може да се каже, че намеса като Плажът има потенциала (технически, социален и икономически) да съществува в речното пространство. Тя има нужда от нарочен персонал, постоянна поддръжка, добри архитектурни качества и много добър маркетинг. Ако всичко това бъде осигурено такава намеса има потенциала да се превърне в значителна атракция в Пловдив.

ONE ARCHITECTURE WEEK остава отворен за въпроси по тази и всички други свои инициативи.

СЦЕНА НА МАРИЦА

Сцената на Марица бе проектирана като основна локация за много от събитията от фестивалната програма. Кутоноутук, американските архитекти, които я проектираха, я бяха замислили не просто като място за събития, но и като "градската дневна" край реката. Сцената бе направена от разглобяеми елементи и работеше като временно пространство в речното корито. Тази намеса съществува почти месец и стана място за провеждане на много дебати, лекции, работилници, срещи, прожекции и партита.

Сцената се доказва като много успешна намеса и според нас има много смисъл тази инициатива да бъде продължена всяка година до 2019, а дори и в последствие.

ВОДОВЪРТЕЖ

Тази инсталация бе проектирана от полското архитектурно студио Централа. Тя боравеше с един голям недостатък на речното пространство в Пловдив. А именно достъпът до речното корито. По време на подготовката на фестивала ние открихме, че в най-добрия случай има стълбище на всеки 500 метра, но и че има много случаи, в които стълби липсват въобще. Водовъртежът, което беше името на предложението на Централа, насочи вниманието към този въпрос предоставяйки възможно за слизване и качване на брега по един забавен начин. Инсталация изглежда бива ползвана често и в този смисъл е добра провокация по проблема с достъпът на хора до речното корито.

ОТВОРЕНА ПОКАНА

Отворената покана бе опит за въвличане на гражданите в трансформацията на градското пространство. Поканата бе отправена в началото на 2015та към всички, които имат идея за намеса около Марица. Имаше финансови и правни рамки за това какво може да бъде реализирано и фестивалът се ангажира да подкрепи реализацията на най-популярната идея. Въпреки широкото местно и национално медийно отразяване имаше само 6 подадени идеи, което беше много под очакванията ни. Всички 6 предложения бяха обсъдени от екипа на фестивала и доразвити в сътрудничество с авторите им. Накрая бяха представени за обществено гласуване. Над 1200 души гласуваха, което пък от своя страна също беше изненада. Това ни доведе до заключението, че хората много по-лесно изразяват мнение за вече направено предложение, отколкото правят предложения самите те. Това е важен факт, който трябва да бъде взет под внимание, организирайки гражданско участие в Пловдив.

Отворената покана беше експеримент, който се оказа успешен. Финалният резултат бе избран с 460 гласа и построен по време на ONE ARCHITECTURE WEEK 2015. В момента намесата се ползва ежедневно от хората, които се разхождат край реката.

ГРАДСКО ГРАДИНАРСТВО

Това е първата намеса, която реализира тазгодишният фестивал, още през юли. Тя целеше да предложи алтернативни практики за неизползваните зелени пространства край Марица. На парче земя с размери 5 на 20 метра засадохме различни видове билки и подправки. Желанието ни бе това да подобри биоразнообразието и изгледа на зелените пространства. В тази си цел градината като цяло успя. Но една друга, още по-важна амбиция на намесата, беше да бъде създадена общност от хора покрай реката. Тази амбиция бе породена от факта, че има много малко хора, които се асоциират с речното пространство и идеята бе да се създаде функция покрай реката, която да действа като притегател за такава общност. За съжаление в тази си амбиция намесата Градско градинарство се провали. Само по време на първите няколко срещи имаше значителен брой хора (около 25). Интересен е факта, че те идваха от различни части на града. По време на следващите събирания, организирани за поддръжката на градината, само няколко човека откликнаха на призива. Това ни

накара да се замислим, че участници в една такава намеса трябва да бъдат търсени сред хората, живеещи край реката. Или, че една такава градина е необходимо да бъде обвързана с институция (детска градина, офис или училище), разположена край реката.

РЕКАТА В ГРАДА

Тази инициатива бе създадена от пловдивския Колектив Кино Космос, група млади хора, основно архитекти, които са се наели с нелеката задача да върнат живота в Кино Космос. Това е единствената намеса, която не се случи край реката. Нейната цел бе по-скоро да докара реката до хората. Колективът създаде три различни инсталации на различни места в града. Всяка инсталация напомняше на минувачите за реката, която пресича Пловдив.

АРХИТЕКТУРА ЗА ЖИВОТНИ

Това бе намеса на Клеменс Баудер от Австрия. Тя се състоеше от няколко “къщички” за животните, които обитават реката в рамките на града. Необходимостта от тази намеса бе породена от факта, че не се знае много за това, че има много животни, които обитават реката в нейните градски части. Канейки хората да създават домове за тези животни ние целяхме да популяризираме този факт. Едно важно заключение от тази намеса бе оценяването на богатата флора и фауна на реката. Всички участници се съгласиха, че това е една от най-силните и привлекателни характеристики на Марица, както и че ако бъдат правени планове за ре-интегрирането на реката в градския живот, то това трябва да бъде направено, взимайки под внимание това, че дивата природа на Марица е един от нейните основни предимства.

ОТВОРЕНО УЧИЛИЩЕ

Това събитие бе натоварено с няколко очаквания. От една страна целеше да завърши с инсталации, които имат силата да привличат хора към реката. От друга, да въвличат студенти по архитектура и дизайн в задачи от ежедневието, с краен резултат-реализация. А от трета, да свърже български и чуждестранни студенти с майстори от ромския квартал Столипиново. Отвореното училище бе положителна стъпка и в трите посоки. Построената намеса се ползва ежедневно, студентите събраха добър опит, а връзката между различните етноси премина много гладко, показвайки, че предрасъдъците са лесни за надсяване.

За повече информация:

<http://www.maritsaspectacular.com/#!5/c21a1>

ПРИБИЩЕНИ СЕНКИ

Намесата преобрази изоставена бензиностанция на северния бряг на реката в интерактивно театрално пространство. Канадският колектив Мийър Фантомс работи с местни творци за създаването на профили на сгради, изрязани от хартия, които бяха подредени в бензиностанцията. Цялото пространство бе преобразено в представление на сенките, в което всеки можеше да участва. Намесата показва, че дори и малки и на пръв поглед незначителни места като една изоставена бензиностанция имат потенциала да бъдат върнати отново към живот.

5.5. Деца

Детската програма на ONE ARCHITECTURE WEEK насочи вниманието и на най-малките към реката. В рамките на няколко работилници и събития те успяха да опознаят реката и нейните обитатели, да създадат сами къщичка за животните там, да рисуват речни пейзажи върху платнени торбички и, разбира, се най-вече да се забавляват.

Целта на модула беше да покажем на децата колко е важна природата за града, в който живеят, да им представим магията на река Марица и възможностите, които предоставя за игра и получаване на нови знания. Подбраните занимания им дадоха практични умения и теоретични знания, и несъмнено разпалиха любопитството и въображението им по въпросите на градската среда и връзката ѝ с природата.

УРОЦИ ПО КОЛОЕЗДЕНЕ

Съвсем в синхрон с мотото си да популяризира колоезденето като здравословен и осъзнат начин на живот, пловдивският велоклуб Крива спица организира безплатно обучение по планинско колоездене. Малките велосипедисти изпробваха уменията си в атмосфера без състезателен дух, но с много мотивиращи преподаватели.

ЙОГА ЗА ДЕЦА

Йогата за деца на брега на реката е голямо забавление. Игрите, танците, песничките, позите, съчиняването на истории помогнаха на децата да научат нови неща и да изследват движението, зрението, слуха и общуването с другите. Децата бяха насърчени както да се слушат взаимно, така и да изразят свободно себе си.

ОПОЗНАЙ РЕКАТА И НЕЙНИТЕ ОБИТАТЕЛИ

Малките жители и гости на Пловдив научиха как живеят птиците по реката чрез книжки и бинокли. Докато майсторят и играят, децата научиха от специалните гости от Зелени Балкани за ползата от реката, как живеят видовете в нея и как да я опазваме.

ПРИБОЩЕНИ СЕНКИ

Сред акцентите в детската програма на архитектурната седмица беше работилницата, водена от канадците от артистичния колектив Mere Phantoms, които заедно с децата създадоха театрален “декор”. Въоръжени с хартия, моливи, лепило и ножици, младите участници изработиха свои собствени хартиени модели, които бяха включени в светлинна инсталация. Резултатът беше внушително визуално преживяване.

АРХИТЕКТУРА ЗА ЖИВОТНИ

Работилницата на австриец Клеменс Баудер имаше и детско издание. С много грижи и въображение децата създадоха необичаен хотел за насекоми. Те научиха, че Марица е дом за много живи същества, които не се виждат с просто око, но имат голямо значение за кръговрата в природата.

РЕКАТА КАТО СПЪТНИК

Работилницата, организирана от Фондация ЕкоОбщност запозна децата с различни материали на тема “Реки и води”. За големите ентусиасти се организира и викторина с награди. По-малките деца имаха възможност да рисуват речни и блатни обитатели или пейзажи върху тениски и торбички, а резултатите запазиха за себе си.

6. ПАРТНЬОРИ

ПРИ-ОБЩЕНА РЕКА бе подпомогната от следните организации

Фестивалът се организира в подкрепа на
Пловдив - Европейска столица на културата 2019

Основни партньори:

Плажът на Марица се
осъществява с подкрепата на:

Спортна програма:

Партньори програма и локации:

Продукционни партньори:

Институционални партньори:

Хотел на фестивала:

Специализирани медийни партньори:

Медийни партньори:

Медиен партньор
спортна програма:

KIDS медиен партньор:

ONE ARCHITECTURE WEEK е част от EFFE - Europe for Festivals. Festivals for Europe

